

سیمای سیاسی، اجتماعی و دینی داستان‌نویسی جنگ

دکتر مهدی سعیدی

استاد یار گروه پژوهشی زبان و ادبیات فارسی
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی

معاونت پژوهشی

پژوهشکده امام خمینی^(س) و انقلاب اسلامی
وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(س)

۱۳۹۹

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید آن کلاً یا جزئاً، به هر شکل اعم از چاپ، فتوکپی، اسکن، صوت، تصویر یا انتشار الکترونیک بدون اجازهٔ مکتوب از ناشر ممنوع است.

سرشناسه: سعیدی، مهدی، ۱۳۵۶ -

عنوان و نام پدیدآور: سیمای سیاسی، اجتماعی و دینی داستان‌نویسی جنگ/مهدی سعیدی؛ ویراستار اعظم سلیمانی. مشخصات نشر: تهران: پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی، معاونت پژوهشی، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۸۰ص.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۹۸۶-۹۸-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۷۲-۱۷۵.

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - داستان - تاریخ و نقد

موضوع: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Fiction -- History and criticism

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ - ادبیات و جنگ - تاریخ و نقد

موضوع: Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Literature and the war -- History and criticism

موضوع: داستان‌های فارسی - قرن ۱۴ - جنبه‌های اجتماعی

موضوع: Persian fiction -- 20th century -- Social aspects

موضوع: داستان‌های فارسی - قرن ۱۴ - جنبه‌های مذهبی

موضوع: Persian fiction -- 20th century -- Religious aspects

موضوع: داستان‌های فارسی - قرن ۱۴ - جنبه‌های سیاسی

موضوع: Persian fiction -- 20th century -- Political aspects

شناسه افزوده: پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی. معاونت پژوهشی

رده بندی کنگره: D1R۳۸۰۹

رده بندی دیویی: ۸۱۰.۲۰۹

شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۶۸۴

کد/م ۳۰۲۷

پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س))

سیمای سیاسی، اجتماعی و دینی داستان‌نویسی جنگ

نویسنده: دکتر مهدی سعیدی

مدیر آماده‌سازی: سید محمد حسینی

ویراستار: اعظم سلیمانی

صفحه‌آرایی و طرح جلد: زهرا قربانی

ناشر: معاونت پژوهشی، انتشارات پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی

قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۹۸۶-۹۸-۴

نوبت چاپ: اول سال چاپ: ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

مراکز پخش:

فروشگاه شماره یک: خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخررازی، پاساژ ظروفچی

تلفن: ۶۶۴۹۳۰۸۱

دورنگار: ۶۶۴۰۰۹۱۵

فروشگاه شماره دو: خیابان انقلاب، چهار راه حافظ

تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

امور نمایندگی‌ها و نمایشگاه‌ها

تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳

امور سفارشات و بازرگانی

تلفن: ۶۶۴۸۹۱۶۰

فروشگاه مجازی مؤسسه عروج

www.oroujpub.com

نشانی: اتوبان تهران - قم، قبل از عوارضی، حرم مطهر امام خمینی، پژوهشکده امام خمینی (س) و انقلاب اسلامی

http://www.ri-khomeini.ac.ir : تارنما

info@ri-khomeini.ac.ir : پست الکترونیکی

فهرست مطالب

۱	پیشگفتار
	فصل اول: ادبیات و جنگ
۴	مقدمه
۴	پیوندهای انقلاب، جنگ و ادبیات داستانی
۶	ادبیات، انقلاب و ادبیات جنگ
۱۰	بینه روش دربارۀ ادبیات جنگ
۱۵	روش تحقیق، جامعه آماری
	فصل دوم: جنگ و داستان نویسی دینی
۱۸	مقدمه
۱۹	ادبیات و داستان دینی، چیست
۲۴	پیوند ادبیات دینی و ادبیات جنگ
۲۷	مراکز حامی و پشتیبان جریان دینی
۳۰	نمونه داستان‌های دینی در ادبیات جنگ
	فصل سوم: جنگ و داستان نویسی اجتماعی
۶۴	مقدمه
۶۶	سیمای شهرهای جنوب در ادبیات جنگ
۶۶	خرمشهر؛ سیمای شهری در آسمان
۷۴	اهواز؛ سرزمینی سوخته و دردمند؛ اما مقاوم
۸۳	آبادان؛ روایت آوارگی، مهاجرت و سرگردانی
۸۹	سیمای آدم‌ها و جامعه متأثر از جنگ
	فصل چهارم: جنگ و داستان نویسی سیاسی
۱۲۰	مقدمه
۱۲۴	داستان‌های سیاسی و جنگ شهرها
۱۴۴	سیاست در داستان‌های پس از جنگ
۱۵۹	نتیجه‌گیری
۱۶۰	جنگ و داستان نویسی دینی

۱۶۶	جنگ و داستان‌نویسی اجتماعی
۱۶۸	جنگ و داستان‌نویسی سیاسی
۱۷۲	منابع و مآخذ
۱۷۲	منابع فارسی
۱۷۷	منابع انگلیسی
۱۷۸	نمایه‌ها
۱۷۸	اشخاص
۱۷۹	استان‌های کوتاه، رمان‌ها و کتاب‌ها

www.ketab.ir

پیشگفتار

در حوزه ادبیات داستانی، سبک به مسأله انقلاب و جنگ، نویسندگان دو دسته‌اند: «نویسندگان انقلابی» و «نویسندگان انقلاب». این دو گروه آثاری را پدید آورده‌اند و سعی نموده‌اند تا راوی روزگار و تاریخ باشند که در پیدایش یک دوره تاریخی در ایران معاصر نقش داشته‌اند. از سال ۱۳۵۷ تاکنون، با شروع جنگ تحمیلی، مسأله جنگ در ادبیات منعکس، و پرداختن به آن و تبعات اجتماعی، انسانی، سیاسی و اقتصادی‌اش راه‌های نوینی را پیش پای این دو گروه از نویسندگان قرار داده و جنگ که بخشی از تاریخ معاصر ایران است، در ادبیات جلوه ویژه‌ای یافته است. از دهان سال‌های نخست، جریان‌ها و رویکردهای متفاوتی در داستان‌نویسی جنگ پدید آمد. سبک از دیگر سو، جنگ و نوشتن درباره آن به طور مشخص در چند حوزه با جریان‌های داستان‌نویسی پیوندهایی داشته است. مسأله اصلی این کتاب، توصیف، تحلیل و نقد ادبیات داستانی جنگ و تحلیل نحوه اثرگذاری آن بر سه جریان داستان‌نویسی است. در فصل نخست، کلیاتی در باب مسأله پژوهش و نیز تبیین مقدماتی اثرگذاری دوسویه تحولات سیاسی و اجتماعی و ادبیات آمده است. در فصل دوم، سوم و چهارم به ترتیب نحوه اثرگذاری جنگ بر سه حوزه داستان‌نویسی دینی، اجتماعی و سیاسی بیان شده است. این سه فصل دربردارنده، نقد و تحلیل رمان‌ها و داستان‌های کوتاهی در هر کدام از حوزه‌هاست.